

Gn 22: Obetovanie Izáka

Preklady z originálov.

Preklad hebrejského textu

Preklad gréckeho textu

Gn 22,1	Gn 22,1 Po týchto udalostiach Boh skúšal Abraháma a povedal mu: „Abrahám!“ On povedal: „Tu som!“	Po týchto udalostiach Boh skúšal Abraháma a povedal mu: „Abrahám, Abrahám.“ On povedal: „Tu som.“	Gn 22,1
Gn 22,2	(Boh) povedal: „Vezmi svojho syna, svojho jediného, ktorého miluješ, Izáka, a choď do krajiny Morja! Obetuj ho tam ako celopal na jednom z vrchov, kde ti poviem.“	(Boh) povedal: „Vezmi svojho milovaného syna, ktorého si si zamiloval, Izáka, a choď do vysokej krajiny. Obetuj ho tam ako celopal na jednom z vrchov, čo ti poviem.“	Gn 22,2
Gn 22,3	Abrahám zavčas ráno vstal a osedlal svojho osla. Vzal so sebou dvoch svojich sluhov i svojho syna Izáka a naštiepal dreva na celopal. Vstal a išiel na miesto, o ktorom mu povedal Boh.	Abrahám ráno vstal a osedlal svoju oslicu. Vzal so sebou dvoch sluhov a svojho syna Izáka a naštiepal dreva na celopal. Vstal, vypravil sa a prišiel na miesto, ktoré mu povedal Boh.	Gn 22,3
Gn 22,4	Na tretí deň Abrahám pozdvihol svoj zrak a z diaľky uvidel to miesto.	Na tretí deň Abrahám pozdvihol (svoj) zrak a z diaľky uvidel to miesto.	Gn 22,4
Gn 22,5	Abrahám povedal svojim sluhom: „Zostaňte tu s oslom. Ja a chlapec pôjdeme až tam, aby sme sa poklonili, a vrátíme sa k vám.“	Abrahám povedal svojim sluhom: „Sadnite si tu spolu s oslicou. Ja a chlapec prejdeme až tam, pokloníme sa a vrátíme sa k vám.“	Gn 22,5
Gn 22,6	Abrahám vzal drevo na celopal a položil na svojho syna Izáka. Vzal oheň a nôž a obaja spolu odišli.	Abrahám vzal drevo na celopal a položil na svojho syna Izáka. Vzal do ruky aj oheň a nôž a obaja spolu odišli.	Gn 22,6
Gn 22,7	Izák oslovil svojho otca Abraháma a povedal: „Otče!“ (On) povedal: „Áno, syn môj.“ Povedal: „Tu je oheň a drevo, ale kde je baránok na celopal?“	Izák oslovil svojho otca Abraháma a povedal: „Otče.“ On povedal: „Čo je, dieťa (moje)?“ Hovorí: „Tu je oheň a drevo. Kde je ovca na celopal?“	Gn 22,7
Gn 22,8	Abrahám povedal: „Boh si vyhlíadne baránka na celopal, syn môj.“ A obaja išli spolu (ďalej).	Abrahám povedal: „Boh si obstará baránka na celopal, dieťa (moje).“ Oba ja spolu pokračovali a	Gn 22,8
Gn 22,9	Prišli na miesto, o ktorom mu po-	prišli na miesto, čo mu povedal Boh.	Gn 22,9

	vedal Boh. Abrahám tam postavil oltár a uložil drevo. Zviazal svojho syna Izáka a položil ho na oltár, hore na drevo.	Abrahám tam postavil oltár a položil (naň) drevo. Zviazal svojho syna Izáka a položil ho na oltár na drevo.	
Gn 22,10	Abrahám (potom) natiahol ruku a vzal nôž, aby zabil svojho syna.	Abrahám natiahol svoju ruku, aby vzal nôž a zabil svojho syna.	Gn 22,10
Gn 22,11	No z nebies naňho zavolať PÁNOV anjel a povedal: „Abrahám, Abrahám!“ On povedal: „Tu som.“	No z neba naňho zavolať Pánov anjel a povedal mu: „Abrahám, Abrahám.“ On povedal: „Tu som.“	Gn 22,11
Gn 22,12	(Anjel) povedal: „Nevztiahni svoju ruku na chlapca a nič mu neurob, lebo teraz viem, že sa bojíš Boha, keďže si mi neodoprel svojho syna, svojho jediného.“	(Anjel) povedal: „Nepolož svoju ruku na chlapca a nič mu neurob, lebo teraz viem, že ty sa bojíš Boha, keďže si neušetril svojho milovaného syna kvôli mne.“	Gn 22,12
Gn 22,13	Abrahám pozdvihol svoj zrak a zbadal, že vzadu je baran, zachytený v kroví svojimi rohmi. Abrahám išiel, vzal barana a obetoval ho ako celopal namiesto svojho syna.	Abrahám pozdvihol svoj zrak a zbadal, ako (bol) jeden baran rohmi zachytený v poraste sabek. Abrahám išiel, vzal barana a obetoval ho ako celopal namiesto svojho syna Izáka.	Gn 22,13
Gn 22,14	Abrahám dal tomu miestu meno „PÁN si vyhlíadne“, čo sa hovorí (aj) dnes: „Na hore PÁNA bude vyhlíadnutý“.	Abrahám dal tomu miestu meno „Pán (si) obstaral“, takže (aj) dnes povedia: „Na vrchu sa Pán zjavil“.	Gn 22,14
Gn 22,15	PÁNOV anjel zavolať z nebies na Abraháma druhýkrát	Pánov anjel zavolať z neba na Abraháma po druhýkrát,	Gn 22,15
Gn 22,16	a povedal: „Na seba prisahám – výrok PÁNA – toto: Pretože si urobil túto vec a neodoprel si mi svojho syna, svojho jediného,	hovoriac: „Na seba som prisahal,“ hovorí Pán, „pretože si urobil túto vec a neušetril si svojho milovaného syna kvôli mne,	Gn 22,16
Gn 22,17	veru veľmi ťa požehnám a veľmi rozmnožím tvoje potomstvo, (bude ho) ako hviezd na nebesiach a ako piesku, ktorý je na brehu mora, a tvoje potomstvo sa zmocní brány svojich nepriateľov.	veru veľmi ťa požehnám a veľmi rozmnožím tvoje potomstvo, (bude ho) ako hviezd na nebi a ako piesku na morskom brehu a tvoje potomstvo zdedí mestá nepriateľov.	Gn 22,17
Gn 22,18	V tvojom potomstve nájdu požehnanie všetky národy zeme, keďže si poslúchol môj hlas.“	V tvojom potomstve budú požehnané všetky národy zeme, keďže si poslúchol môj hlas.“	Gn 22,18
Gn 22,19	Abrahám sa vrátil k svojim služobníkom. Vstali a odišli spolu do Bér-ševy. Abrahám sa usídlil v Bér-ševe.	Abrahám sa vrátil k svojim sluhom. Vstali a odišli spolu k Studni prísahy. Abrahám sa usídlil pri Studni prísahy.	Gn 22,19

Gn 22,20	Po týchto udalostiach bolo Abrahámovi oznámené toto: „Hľa, aj Milka porodila synov tvojmu bratovi Nachorovi:	Po týchto udalostiach bolo Abrahámovi oznámené toto: „Hľa, aj Melcha porodila synov tvojmu bratovi Nachorovi – Óxa, prvorodeného, a jeho brata Bauxa a Kamuéla, otca Sýrčanov,	Gn 22,20
Gn 22,21	Úca, jeho prvorodeného, jeho brata Búza a Kemuela, otca Arama,	a Chasada a Azaua a Faldasa a Iedlafa a Bathuéla.	Gn 22,21
Gn 22,22	Keseda, Chazóa, Pildaša, Jidlafa a Betuela.“	Bathuél splodil Rebekku. Toto (sú) ôsmi synovia, ktorých porodila Melcha Abrahámovmu bratovi Nachorovi.	Gn 22,22
Gn 22,23	A Betuel dal život Rebeke. Týchto ôsmich porodila Milka Abrahámovmu bratovi Nachorovi.	Aj jeho konkubína, ktorej meno (bolo) Reéma, porodila – (a to) Tabecka a Gaama a Tochosa a Móchu.	Gn 22,23
Gn 22,24	Aj jeho konkubína menom Reuma porodila – (a to) Tevacha, Gachama, Tachaša a Máchu.		

Filologický rozbor originálneho textu.

Textové poznámky

MT: **Po týchto udalostiach** אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְהִי – Charakteristický začiatok novej časti rozprávania, uvedený konštrukciou konzekutívneho imperfekta וַיְהִי (porov. text. pozn. k 19,34). – MT: **Boh skúšal Abraháma**. V syntaxi hebr. textu sa zdôrazňuje, že Abraháma skúšal Boh. V bežnom hebr. rozprávaní by bolo uvedené najprv sloveso a až potom subjekt, ktorým tu je Boh, t. j. „a skúšal Boh Abraháma“.

MT: **svojho syna, svojho jediného... Izáka** אֶת־יִצְחָק ... אֶת־בְּנֵהוּ אֶת־יְהוָה – Opakovanie častice אֶת pred každým zo slov v prístavku (apozícií; porov. text. pozn. k 4,2).

MT: *chod* לֵךְ – *Dativus ethicus*, t. j. etický datív, ktorý vyjadruje účasť hovoriaceho na deji alebo chce dosiahnuť účasť počúvajúceho. Etický datív býva obvyčajne uvedený predložkou ל. Jeho úlohou je sústrediť zvýšenú pozornosť na osobu, pre ktorú sa dej uskutočňuje. V takejto konštrukcii sa osoba zámena musí vždy zhodovať s osobou slovesa. Etický datív sa najčastejšie vyskytuje v kombinácii s osobným zámenom 2. os. po rozkazovacom spôsobe, ako v uvedenom prípade: *Chod! Vyber sa na cestu!* Spojenie je príznačné pre neskorší štýl a používa sa predovšetkým v rozhovoroch. Tá istá gramatická konštrukcia je vo 22,5: *zostaňte tu* שְׁבוּ־לְכֶם פֹּה.

MT: **do krajiny Morja** מוֹרְיָה; LXX: **do vysokej krajiny** – Grécky preklad by zodpovedal hebr. spoluhláskam מוֹרְיָה alebo מוֹרְיָה. **Vysoká krajina** je tak jedným z výkladov hebr. vlastného mena **Morja**. Preklad *vysoká krajina* možno odvodiť od koreňa hebr. slova *vysoký* מוֹרְיָה. Túto interpretáciu podporuje aj preklad mena *More* מוֹרְיָה ako *vysokým dubom* τὴν δρῦν τὴν ὑψηλήν (12,6). Targum Onkelos prekladá meno **Morja** ako **krajina obety** פּוֹלְחָנָה. Samaritánsky Pentateuch vidí v kmeni názvu **Morja** koreň slovesa *vidieť* רָאָה, preto označuje miesto ako *krajinu zjavenia* הַמּוֹרְיָה, podobne Symmachos a Vulgáta. Hebr. výklad názvu **Morja** – Porov. text. pozn. a kom. k v. 14.

- 22,4 MT: **Abrahám pozdvihol svoj zrak** אֲתֵעִינִי וְיִשָּׂא אֲבָרְהָם – *Vajjiqtol* je schopný vyjadriť následnosť v minulosti. V uvedenom verši slúži spojenie **pozdvihol svoj zrak** ako „začiatok vývoja“ ďalších udalostí a zároveň opisuje okolnosti rozprávania. Vo väčšine prípadov ide o časové vyjadrenie (napr. *na tretí deň*). Inou možnosťou je tzv. *casus pendens* (porov. text. pozn. k 9,6) ako napr. vo v. 24: *jeho konkubína... porodila* וְהָלַךְ... פִּילְגֶשֶׁר.
- 22,13 LXX: **sabek** je prepísané hebr. slovo *króvie* סָבַק.
- 22,14 MT: **PÁN si vybliadne, čo sa hovorí (aj) dnes: Na bore PÁNA bude vybliadnutý**; – LXX: **Pán (si) obstaral, takže (aj) dnes povedia: Na vrchu sa Pán zjavil**. – Aktívny aorist gr. slovesa ὀπόω je *Pán (si) obstaral* a pasívny aorist toho istého slovesa je *Pán sa zjavil*. V hebrejčine ide o slovnú hru so slovesom *vidieť* רָאָה a so zemepisným názvom *Morja* מוֹרְיָה (v. 2), ktorá sa v tomto gr. preklade stratila. Symmachos však prekladá v. 2 ako (*krajina*) *zjavenia*, takisto aj Vulgáta. Uvedený preklad zachováva určitý člen *na tom vrchu* ἐν τῷ ὄρει, čím odráža starú a rozšírenú tradíciu, ktorá za miesto Abrahámovej skúšky pokladala Jeruzalem alebo horu Sion.
- 22,17 MT: **požehnám ťa** (vo význame „určite ťa požehnám“) בָּרַךְ אֲבָרְהָם – Absolútny infinitív vo funkcii potvrdenia pred slovesom zdôrazňuje samotné sloveso (porov. text. pozn. k 2,4).

Komentár ←

Výklad jednotlivých veršov a menej zrozumiteľných častí.

- 22,1 **Po týchto udalostiach** – Porov. kom. k 15,1 a text. pozn. k 22,1. V dejovej línii je zreteľný skok od asi trojročného Izáka (porov. 21,8) do veku, keď je schopný sám nieť drevo na obeť (porov. 22,6).
Rabínsky komentár ⚡: Raši prekladá **udalosti** ako *slová* (porov. kom. k 15,1) a uvádza starší rab. výklad na základe analógie s Knihou Jób. „Po týchto slovách“, t. j. po slovách Satana, ktorý pred Bohom obvinil Abraháma, že z usporiadanej hostiny (21,8) neponúkol Bohu ani len baránka. Boh mu povedal: „Usporiadal hostinu aj z iného dôvodu, ako pre svojho syna? Keby som mu povedal: ‚Obetuj ho predom mnou,‘ neodmietol by.“ (Raši) Tento výklad odpovedá okrem iného na otázku, prečo Boh skúšal Abraháma, keď ako Vševediaci mohol poznať jeho odpoveď už vopred. (Kugel)
 Slovo **Boh** אֱלֹהִים tu má navyše určitý člen (ה), ktorý sa pri ňom nevyskytuje vždy a cielene tu zdôrazňuje, že ide o Boha Hebrejov. Naratívnu funkciu výroku je teda dopredu uistiť čitateľa, že Boh Hebrejov nevyžaduje ľudské obety a že ani nasledujúci príbeh sa neskončí tragicky.
Rabínsky komentár ⚡: **Boh skúšal Abraháma** desať ráz (Avot 5,3) a *akedat Jicchak* (po viazanie Izáka) bola posledná, najťažšia skúška. Ostatných deväť sa uvádza rôzne. (Raši iné ako Rambam; porov. komp. kap. 12–22.) **Boh skúšal Abraháma** nie preto, že by nepoznal jeho vieru a poslušnosť, ale kvôli ostatným ľuďom, aby im dal Abrahám príklad. (Chumaš)
- 22,2 Príkaz **vezmi!** קַח נָא obsahuje časticu נָא, ktorá je v súvislosti s Božím príkazom neobvyklá. V spojitosti s časticou הִנֵּה, ktorou Abrahám odpovedá na Božie volanie *tu som!* הִנְנִי (21,1), je však jej funkciou vyjadriť príkaz ako logický dôsledok Abrahámovej pripravenosti vypočuť Božiu požiadavku. Po vypočutí príkazu Abrahám neodpovedá, ani sa neusiluje dohadovať, ako to bolo v prípade Sodomy.
Patristický komentár ⚡: Abrahám veril, že Izák bude vzkriesený. Vedel, že z jeho seme-

na sa narodí Kristus, ktorý sa ponúkne ako obeta za svet. (Origenes, *Hom. Gen.* 8, 1: SC 7/bis, 214–216)

Svojho syna, svojho jediného, Izáka, ktorého miluješ – Teologický význam termínu **miluješ** porov. teol. aplik. kap. 25. Konštrukcia vety má veľmi emfatický charakter a zdôrazňuje rozsah obety, ktorá sa vyžaduje od Abraháma.

Rabínsky komentár ⚡: Keď Abrahám počul slová **vezmi svojho syna**, povedal Bohu: „Mám dvoch synov. (Ktorého mám vziať?)“ Boh mu odpovedal: „Svojho jediného!“ Abrahám mu povedal: „Ale každý z nich je jediný syn svojej matky.“ Boh povedal: „Ktorého miluješ!“ Abrahám mu povedal: „Milujem ich oboch.“ Boh povedal: „Izáka.“ (Raši, Talmud, GnRb 55,7)

Chod – V hebrejčine je vyjadrené frázou חָדַלְתָּ לָלֶכֶת, ktorá sa vyskytuje už len v 12,1 a môže tak byť úmyselnou narážkou na tento text. Tak ako v prípade 12,1 *chod' z tvojej krajiny*, aj tu má Abrahám urobiť niečo, čo je určené len jemu, bez ohľadu na názor okolia.

Morja je podľa židovskej tradície chrámový vrch v Jeruzaleme (2 Krn 3,1), podľa samaritánskej je to vrch Garizim (porov. text. pozn. k 22,2 a 22,14).

Rabínsky komentár ⚡: **Morja**, t. j. Jeruzalem, lebo z neho vyšlo učenie, Tóra (koreň podobný s Morja). Targum Onkelos prekladá „do krajiny služby Bohu“ a spája ju s Jeruzalemom, pretože názov **Morja** odvodzuje od *myrhy* (מוֹרְיָה), používanej v Jeruzalemskom chráme do kadidla. (Raši)

Patristický komentár ⚡: **Chod do vysokej krajiny** (LXX, porov. text. pozn. k 22,2 a 22,14). Najprv mu je povedané, že má obetovať svojho syna a neskôr má ísť na vysoký vrch. To znamená, že kým kráča, má byť po celú cestu gniavený myšlienkami a trýznený náhlostou príkazu a z druhej strany, podnietený láskou k synovi, ktorá odmieta splniť príkaz. Preto je mu ukázaná cesta, aj hora, aby počas cesty nastal kontrast medzi citmi a vierou, láskou k Bohu a láskou k telu, radosťou z prítomných vecí a očakávanie budúcich. (Origenes, *Hom. Gen.* 8,3: SC 7/bis, 218)

Obetuj ho tam ako celopal

Rabínsky komentár ⚡: Raši ponúka iný preklad *vynes ho tam* וְהֵעֵלֵהוּ שָׁם resp. *vystúp s ním*. Boh nechcel Izákovu smrť, preto nekázal Abrahámovi, aby ho zabil. Chce len, aby ho vyniesol na vrch s úmyslom urobiť z neho obeť. (Raši) Keď bolo raz zviera určené na obeť, museli ho zabiť, nestačilo položiť ho na oltár. Abrahám teda dostal príkaz, aby syna len vyniesol na vrch, nemal však dôvod dúfať, že ho nebude musieť zabiť, len ak mu to povie sám Boh. (R. Soloveitchik)

Je tu podrobne vykreslená príprava na akt obety, ale úplne chýba zmienka o duševnom rozpoložení Abraháma. Nelogickosť postupu pri jeho príprave na odchod, keď až potom, ako vezme sluhov a Izáka, ide rúbať drevo, zrejme úmyselne vykresľuje jeho vnútorný stav alebo to najťažšie v príprave, káľanie dreva, na ktorom má zhorieť Izák, robí zámerne až nakoniec.

Patristický komentár ⚡: Origenes dokresľuje vnútorné rozpoloženie Abraháma. Celou cestou bolo však srdce otca zmiatané rôznymi myšlienkami. Po celý ten čas otec pozoroval syna, jedol s ním, spával s ním v náručí. Vidíme, aká veľká bola jeho skúška. (Origenes, *Hom. Gen.* 8,4: SC 7/bis, 220)

Na tretí deň – Tri dni predstavujú v biblickom SZ texte vždy časový úsek, po ktorom sa udeje niečo významné (porov. 31,22; 42,18; Ex 3,18; 15,22; 19,11.15.16; Nm 10,33; 19,12.19; 31,19; 33,8; Oz 6,2; Jon 3,3; Est 5,1). Ide teda skôr o dramatický prvok rozprávania, ako o skutočný časový údaj. Aj keď s iným

významom, v našom jazykovom prostredí a kultúre sa obrazne používa napr. „v hodine dvanástej“, alebo „o päť minút dvanásť“.

Rabínsky komentár ⚡: Boh ukázal Abrahámovi miesto až **na tretí deň**, nie okamžite, aby si ľudia nemysleli, že stavec sa náhle pomiatol, no keby mal čas pouvažovať o veci dlhšie, nebol by to urobil. (Raši)

Patristický komentár ⚡: Tretí deň je stále vhodný pre tajomstvá. Aj ľud, ktorý odchádza z Egypta, obetuje Bohu a očisťuje sa na tretí deň (Ex 19,11.15-16; 24,5), Pán taktiež vstal na tretí deň z mŕtvych. (Origenes, *Hom. Gen.* 8,4: SC 7/bis, 220) Tretí deň si všíma aj Cézarius, podľa neho sa v čísle zjavuje tajomstvo Trojice. (Cézarius Arl., *Serm.* 84, 2: CCL 103, 345)

Rabínsky komentár: Z dialky uvidel to miesto – Abrahám videl vznášať sa nad miestom oblak, v ktorom spoznal znak Božej prítomnosti (GnRb 56,1, Tanchúma 23, Pirke de R. Eliezer). Spýtal sa: „Izák, syn môj, vidíš to, čo vidím ja?“ „Áno.“ Tak Abrahám spoznal, že jeho syn je duchovne na takej úrovni, že je hoden byť obetou. Jeho sluhovia však oblak nevideli, preto ich ako aj oslov necháva spolu čakať (v. 5). (Chumaš)

22,5 **Patristický komentár**: Origenes sa pýta, či Abrahám hovoril pravdu sluhom. Ak hovoril pravdu, potom nebude obetovať, ale ak klame, tak mu klamstvo nesluší. Abrahám však hovorí pravdu, preto nesie so sebou aj drevo, verí že sa vráti k sluhom späť s Izákom, lebo dôveruje, že Boh môže povolať aj z mŕtvych jeho syna. (Origenes, *Hom. Gen.* 8, 5: SC 7/bis, 220–222; podobne Cézarius Arl., *Serm.* 84, 4: CCL 103, 346–347) **Dvaja sluhovia** reprezentujú židovský ľud, pretože nemohol prísť alebo dosiahnuť miesto obety, lebo by nebol uveril v Krista. Osol symbolizuje synagógu. Baránok je Kristus zadržaný a prepichnutý klincami. Izák nesie drevo na obetu tak, ako Kristus nesie kríž na miesto umučenia, veď „zvrchovanosť bude na jeho pleciah“ (Iz 9,5-6). Kristus ju mal na pleciah, keď niesol kríž s veľkou pokorou. Naviac, kríž Krista znázorňuje moc (zvrchovanosť), prostredníctvom ktorej je zahnaný diabol a svet je pozvaný, aby spoznal milosť Krista. Preto aj toto čítanie sa číta na Veľkú noc, kedy pravý Izák je klincami pribitý na kríž za ľud. (Cézarius Arl., *Serm.* 84, 3: CCL 103, 345–346)

Rabínsky komentár: Vrátime sa – Abrahám nehovorí, že sa vráti (sám). Nevedomky prorokuje, že prídu naspäť obaja. (Raši, Tanchúma 23, GnRb 56,2)

22,6 **Abrahám vzal drevo na celopal a položil na svojho syna Izáka.** – Obet si nesie drevo, na ktorom má byť obetovaná. Do rúk obetujúceho patria prostriedky na obetovanie: oheň a nôž.

Patristický komentár ⚡: Keďže Izák nesie sám drevo na obetu, stáva sa pre Origena obrazom Krista, ktorý sám niesol kríž (Jn 19,17). Nie je drevo na obetu je však úloha kňaza, preto Kristus sám sa stáva dokonalou obetou a kňazom. (Origenes *Hom. Gen.* 8, 6: SC 7/bis, 222) Klement tiež hľadá podobnosti medzi Izákom a Kristom. Izák je synom a obetou. Jeho obeta však zostáva nesplnená. On niesol drevo a zasmial sa z mystického dôvodu ako *typos* Krista. Kristus je synom, obetou a splnenou obetou. On nesie drevo kríža a jeho smiech nás naplnil radosťou a zachránil. (Klement Alex., *Paedagogus* 1, 5: PG 8, 277)

Obaja spolu odišli

Patristický komentár ⚡: Kým Abrahám, ktorý chcel obetovať, niesol oheň a nôž, Izák nekráčal za ním, ale vedľa neho, lebo aj on je rovnako kňazom. (Origenes *Hom. Gen.* 8, 6: SC 7/bis, 222)

Rabínsky komentár ⚡: Odišli v úplnom súlade. Abrahám, ktorý vedel, že ide obetovať syna, šiel rovnako ochotne a radosťne ako Izák, ktorý ešte nevedel, že bude obeto-

vaný. Vo v. 8 sa opakuje, že *obaja išli spolu*. Vtedy už Izák vedel, že bude obetovaný, a predsa išiel s otcom ďalej s rovnakým postojom a tým istým úmyslom. (Raši)

Kde je baránok

Patristický komentár ⚡: Keď sa syn pýta Abraháma, kde je baránok, pre Origena to predstavuje pokušenie Abrahámovej viery. (Origenes, *Hom. Gen.* 8, 6: SC 7/bis, 222) Abrahám vyhral v dvoch veciach: zabil svojho syna aj keď ho nezabil. Veril, že Izák aj keď bude mŕtvy, vráti sa mu živý, lebo uveril v prísľub, že v Izákovom mene budú nazývaní jeho potomkovia (21,12). (Efrém, *Com. Gen.*, 20, 2: CSCO 152 [scrip. syr. 71], 84)

Boh si vyhládne **וַיִּרְאוּ אֱלֹהִים יְרָאָה לֹ** – Je tu použité sloveso **vidieť** **וַיִּרְאוּ**, ktoré sa nachádza v 22,14 ako základ slovnej hry, od ktorej je odvodené meno miesta.

Baránka na celopal, syn môj – Hebr. syntax tejto vety dovoľuje slovnú hru v prípade spojenia **syn môj**, ktoré môže byť oslovením Izáka (vokatív), ale môže byť aj predmetom slovesa vyhládne (akuzatív) a teda môže naznačiť, kto bude baránkom, t. j. *Boh si vyhládne baránka na celopal – môjho syna*.

Patristický komentár ⚡: Odpoveď Abraháma je dojemná, veľmi pozorná a opatrná. Synovi, ktorý sa pýta v prítomnom čase, odpovedá v budúcom. Veď naozaj, Pán sám nájde ovcu v Kristovi, pretože Múdrost si postavila dom (Prís 9,1) a on sa ponížil sám až na smrť. Veď všetko, čo čítame o Kristovi, sa udialo nie z potreby, ale slobodne. (Origenes, *Hom. Gen.* 8, 6: SC 7/bis, 224)

Rabínsky komentár ⚡: **Boh** sa pozrie a vyberie pre seba **baránka**. A ak tam nebude baránok **na celopal**, (tak) **môj(ho) syn(a)**, (t. j. môj syn bude obetovaný.) Hoci Izák pochopil, že ide byť usmrtený, opakujú sa slová **obaja išli spolu**, t. j. v srdci ich spájalo rovnaké oduševnenie. (Raši)

Výraz **zviazal** inde v SZ sa vo forme slovesa **וַיִּקְוּ** nenachádza a nenájdeme ho viac ani v kultovom slovníku SZ. Podľa tohto výrazu sa celý príbeh obetovania Izáka tradične nazýva *Akedah*.

Rabínsky komentár ⚡: **Zviazal... Izáka** – Mohol zviazať za chrbátom ruky a nohy (Raši) tridsaťsedemročnému mužovi bez jeho súhlasu? Podľa Midraš Izák sám požiadal otca, aby ho pevne zviazal. Bál sa inštinktívneho pohybu, keď uvidí nôž, a nechcel poraniť otca ani seba, čím by sa stal rituálne nespôsobilým na obetu.

Patristický komentár: Cyril Alexandrijský si predstavuje, ako by asi mal byť namaľovaný Abrahám v rôznych situáciách až po tento vyvrchulujúci moment, kedy dvíha nôž na syna. (Cyril Alex., *Explanatio in Lucae eu.* 5: PG 72, 561–564) Aj Ambróz malebne opisuje dej a uvažuje nad Abrahámovými pocitmi (Ambróz, *De excessu fratris Satyri* 2, 97: CSEL 73, 303) Abrahám mal dokázať, že jeho viera bola silnejšia ako citové puto k synovi, teda že bola viac ako city tela. Abrahám miloval syna, ale pred láskou k telu uprednostnil lásku k Bohu a našiel sa nie v útrobach tela, ale v Kristovom srdci, v srdci Slova pravdy a Božej múdrosti. (Origenes, *Hom. Gen.* 8, 7: SC 7/bis, 224–226)

Rabínsky komentár: Vzal nôž, ale s veľmi zmiešanými pocitmi. Na jednej strane sa tešil, že splní Božie prikázanie, na druhej strane ho zvieral žiaľ nad synovou smrťou a slzy mu vytryskli až na Izáka. (Midraš) Anjeli v nebi prosili v tej chvíli Boha, aby už nečakal, a pripomínali mu Abrahámove zásluhy. (Pirke de R. Eliezer)

PÁNOV anjel – Porov. kom. k 16,9. V napätej chvíli zaznie dvojnásobný **nahlavý výkrik**, ktorý zabraňuje, aby Abrahám zabil syna.

Teraz viem, že sa bojíš Boha, t. j. že k Bohu prechovávaš posvätnú úctu (porov. kom. k 20,11). Príbeh obetovania a uchránenia Izáka pravdepodobne od-

zrkadľuje neskoršie obdobie v dejinách Izraela. Izrael, Boží prvorođený, bol odsúdený na smrť *Bobom* v ohni súdu – v exile. Napriek kritickej situácii exilu, Izrael zostal Božím prvorođeným a nositeľom Božích prísľubov. Ako bol Izák zachránený od smrti, tak bol Izrael zachránený od vyhynutia. Izraeliti boli presvedčení, že obeta bola potrebná pre zaistenie budúcnosti Izraela, stvárnenej predovšetkým v Iz 53.

Patristický komentár: Boh vedel aj predtým, že Abrahám sa bojí Pána, veď Boh všetko pozná prv, než sa stane (Dan 13,42), ale tie slová boli napísané pre veriaceho. Aj on uveril v Boha, ale ak neuskutočňuje skutky viery (2 Sol 1,11) a nebude poslušný vo všetkých prikázaniach, aj v tých najťažších, ak neponúkne obeť a nedokáže, že uprednostňuje Boha pred ostatnými, nebude rozpoznané, že sa bojí Boha. (Origenes, *Hom. Gen.* 8,8: SC 7/bis, 226–228) Aj Hilár si kladie otázku, či Boh vedel aj pred Abrahámovou skúškou, že sa ho bojí. Komentuje, že Boh vie všetko. Teda keď to hovoríme, nepoukazujeme na čas, v ktorom Boh dostane poznanie, ale na čas, kedy Boh oznámi, to čo vie. To, čo vraví Abrahámovi, je moment v ktorom sám Abrahám dostáva svedectvo od Boha, nie moment, v ktorom sa Boh dozvedá, čo nevedel predtým. (Hilár, *De Trinitate* 9, 64: CCL 62A, 443–444; podobne Bédá, *Hom. evangelii* 2, 13: CCL 122, 271)

22,13 **A zbadal... PÁN si vyhlíadne... Na hore PÁNA bude vyhlíadnutý.** – Frázy používajú sloveso *vidiet* **וַיִּרְאֵהוּ**, odkazujúce na 22,8.

Rabínsky komentár ✎: **PÁN si vyhlíadne** alebo *PÁN uvidí*. Pôvodný názov miesta bol Šalem. Dal mu ho Sem, Noemov syn, ktorého učenci identifikujú s Melchizedekom. Abrahám odteraz nazýval to miesto menom Jire. Z ohľaduplnosti k obom dal Boh miestu meno zložené z oboch slov, hebr. Jerušalajim, Jeruzalem. (Midraš)

Patristický komentár: Podľa Chryzológa Boh hľadá vieru, nie smrť, je smädný po modlitbe, nie po krvi, je utíšený vôľou, nie zabíjaním. (Peter Chryzológ, *Serm.* 108,5: CCL 24/A, 671) Podľa Origena Izák je obrazom večného Slova. Baránok je obrazom Krista, vtelenej druhej osoby Trojice, o ktorom bolo povedané: „Hľa, Baránok Boží“ (Jn 1,29). V baránkovi bolo naznačené človečenstvo Krista, v Izákovi jeho božstvo. Kristus je kňaz ako Boh (netrpiaci Izák, božská podstata) a obeť ako človek (trpiaci baránok, ľudská podstata). (Origenes, *Hom. Gen.* 8,9: SC 7/bis, 230) Atanáž sa zamýšľa nad významom obety baránka. Obeta nebola dobrodením pre Izáka, ale pre Abraháma, ktorý bol skúšaný a Boh prijal jeho úmysly. Smrť Izáka by nepriniesla svetu slobodu, lebo sloboda sa môže dostať len prostredníctvom smrti nášho Pána, cez ktorého rany sme uzdravení (Iz 53,5). (Atanáž, *Epistulae festales* 6, 9: SAEF 67–68) Podobne aj Efrém identifikuje baránka s Kristom. (Efrém, *Com. Gen.* 20,3: CSCO 152 [scrip. syr. 71], 84) Ján Zlatoústý pridáva, že v prípade Abraháma išlo o prvorođeného a jediného syna, tak ako u Krista. Zaujímavé je, že Ján v tomto prípade používa typológiu. Jeden je tieň pravdy – Izák, a druhý je pravda sama – Kristus. (Ján Chryz., *Hom. Gen.* 47,3: PG 54, 432–433) Rovnako pre Cezaria Izák je symbol, nie skutočnosť, lebo v ňom bolo zobrazené, čo sa malo naplniť v Kristovi. On uvádza zmienku o tom, že na mieste, kde Abrahám mal obetovať syna, bol obetovaný Kristus. Pripomína, že tam, kde bol zapichnutý kríž, tam bol pochovaný aj Adam. To miesto bolo potom nazvané Kalváriou, lebo tam bola pochovaná prvá hlava ľudskej rasy. (Cezarius Arl., *Serm.* 84,5: CCL 103, 347)

22,15 **PÁNOV anjel** – Porov. kom. k 16,9. **Druhýkrát** – Pán vyjadrí siedmy a poslednýkrát požehnanie obsahujúce sedem výrokov, ako to bolo v 12,2-3. Je to najrozsiahljší prísľub daný Abrahámovi, po ktorom sa mu Boh definitívne odmlčí.

Patristický komentár ✎: Origenes nevidí žiadny prídavok k prísľubu, ktorý už bol daný Abrahámovi. Chápe však to, že po druhýkrát Boh prísľubuje to isté, lebo prvý prísľub bol viazaný na tých, ktorí sú obrezaní podľa tela, teda v momente obriezky mu bol daný prísľub pre potomstvo obrezaného ľudu. Po druhýkrát sa to deje, pretože mal byť otcom tých, ktorí sú vo viere a ktorí prostredníctvom umučenia Krista dôjdu k dedičstvu. Teda v momente umučenia Izáka je obnovená zmluva pre ľud, ktorý bude potom zachránený umučením a zmŕtvychvstaním Krista. (Origenes, *Hom. Gen.* 9,1: SC 7/bis, 238–240)

Rabínsky komentár ✎: **Druhýkrát** – Až po tom, čo Abrahám obetoval baránka a pomenoval vrch. (R. Hirsch)

Na seba prisahám **וַיִּשְׁבַּע בִּי** – Je prísahou so špeciálnou formou závažnosti a nájdeme ju tiež u Jer 22,5; 49,13. Hebr 6,13-20 používa tento text a vysvetľuje, že Boh prisahá sám na seba, lebo neexistuje nikto väčší ako on.

Rabínsky komentár ✎: Tak, ako Boh je večný, tak aj prísaha je naveky. (Radak)

Porov. 13,16; 15,5 a 17,2. **Tvoje potomstvo sa zmocní brány svojich nepriateľov** – Vlastniť brány do mesta znamenalo kontrolovať nielen prístup do mesta, ale aj transakcie, ktoré v bráne prebiehali (porov. 34,20). Zo strategického hľadiska bola brána budovaná na najlepšie prístupnom bode mesta a musela byť dosť široká, aby cez ňu mohol prejsť voz. Z tohto dôvodu brány mesta boli najslabším ohniskom v obrannom systéme mesta. Preto sa opevneniu mestských brán venovala mimoriadna pozornosť. Brány mali väčšinou dve krídla, osadené v hlbokých pántoch a uzatvárané hasprou. Prístup k bráne bol chránený vežami a vozy často museli urobiť 90° obrat, čím sa zamedzoval priamy prístup k bráne. Zaujatie brány, najčastejšie pomocou barana alebo jej zapálením, znamenalo zaujatie mesta.

Patristický komentár ✎: Neosoží človeku, ak semeno Abraháma, teda Kristus (Gal 3,16) vlastní v dedičstve mestá nepriateľov a nevlastní jeho vlastné mesto, t. j. dušu. Teda nech sa každý snaží, aby Kristus zvíťazil nad nepriateľmi v jeho duši a v tele a zvíťaziac nad nimi, nech vlastní mesto jeho duše. (Origenes, *Hom. Gen.* 9,3: SC 7/bis, 250–252)

Rabínsky komentár: Boh už dávnejšie prísľúbil Abrahámovi, že jeho potomstvo bude početné ako hviezdy (15,5) a prach (13,16). Teraz pridáva uistenie, že premôže nepriateľa a aj napriek ťažkým previneniam sa nikdy nedostane do rúk nepriateľov natrvalo. Išlo teda o uistenie o konečnom vykúpení Izraela. (Ramban) Podľa Midraša keď sa potomkovia Abraháma podriadiť Božej vôli, budú nepremožiteľní ako hviezdy. Keď však budú zanedbávať jeho vôľu, budú ako piesok, každý bude po nich šliapať. (Midraš Or HaAfelah)

Patristický komentár ✎: Boh obnovuje svoje sľuby, aby ukázal, že veriaci sa musí obnovovať. (Origenes, *Hom. Gen.* 9,2: SC 7/bis, 242–244)

V tvojom potomstve nájdú požehnanie všetky národy zeme – Porov. kom. k 12,3.

Patristický komentár ✎: Vo veriacom človeku sa splnil prísľub daný Abrahámovi. (Bédá, *Hom. evangelii* 1, 14: CCL 122, 100)

Rabínsky komentár ✎: Národy sa budú modliť, aby ich Boh požehnal tak, ako potomstvo Abraháma. (Radak)

Rabínsky komentár: **Išli spolu** – Po tretí raz text hovorí, že otec a syn išli s rovnakým úmyslom (porov. rab. kom. k 22,6 a 22,8). Vrátili sa k sluhom a išli s nimi, nespyšneli ani po takom veľkom skutku. (R. Hirsch)

- 22,20 **Bér-ševa** – Porov. kom. k 21,14.
- 22,20 **Po týchto udalostiach** – Porov. kom. k 22,1.
- 22,23 **Rebeka** רַבֵּקָה – Meno jediného ženského potomka Nachora, ktoré sa nachádza v tejto genealógii, môže mať viacero vysvetlení. Tradičné vysvetlenie sa zakladá na podobnosti spoluhlások v mene Rebeka (*rbq*) s arab. slovom *baqarat*, čo znamená mladá jalovica. Ďalšia možnosť je odvodiť jej meno od koreňa רַבַּק, čo označuje „uviazať dobytok povrazom“. Meno Rebeka je tiež možné odvodiť od akk. slova *rabāku*, čo znamená byť jemný.
- Rabínsky komentár ✎: **Rebeka**. Jej narodenie v tomto čase je dielom Božej prozretelnosti. Izák, ktorý sa stal „dokonalou obetou“, sa nemohol oženiť so skazenou Kanaánčankou. (Chumaš)

Kompozícia

Celostné chápanie state.

Opis

Čitateľ má v tejto časti k dispozícii viac informácií ako ostatné postavy deja. Hneď v úvode (v. 1a) sa dozvedá, že Boh skúša Abraháma, ktorý sa o tejto skúške dozvedá až vo v. 12. Na druhej strane je čitateľ vtiahnutý priamo do deja a kráča spolu s Abrahámom a Izákom, pretože je pozorovateľom dramatického rozhovoru medzi otcom a synom. Táto skúška je rozdelená na tri časti (Westermann 1981, 355): zadanie úlohy (v. 1b-2), jej vykonanie (v. 3-10) a vyhodnotenie (v. 11-12).

- 22,1-2 Naratívna veta o skúške uvádza monológ Boha, ktorý obsahuje tri príkazy (vezmi – choď – obetuj). Napätie sa vytvára postupným zužovaním výberu, ktorý sa ponúka Abrahámovi v príkaze vziať Izáka. Najprv je to „jeho syn“ (Abrahám má však dvoch synov, Izmaela a Izáka), potom je to jeho „jediný“ syn (z Agar mal Abrahám jediného syna Izmaela, a zo Sary zasa jediného syna Izáka), ďalej svojho jediného syna, ktorého miluje (miluje oboch), až nakoniec počuje Abrahám jeho vlastné meno: Izák. Trojnásobné použitie frázy „tvojho syna“ (v. 2.12.16) a „tu som“ (v. 1.7.11) upriamuje pozornosť čitateľa na dôležitosť postavy Izáka ako obety a pripravenosť Abraháma konať v súlade s Božím príkazom. Práve slovesá vyjadrujúce aktivitu sú spoločné pre kap. 21 a 22 (porov. 21,15 a 22,10; 21,17 a 22,11).
- 22,3-10 Tento text je paralelný k 12,1-3. Dialóg medzi Abrahámom a Izákom vo v. 6-8 je obalený do narácie, v ktorej obaja mlčia (v. 3-5.7-10).
- 22,11-12 Tu je vyvrcholenie deja. Anjelov hlas (opäť vo forme monológu, viď 22,1-2) končí skúšku a potvrdzuje pôvodný Boží úmysel zachrániť Izáka.
- 22,13-14 Spolu s v. 19 (itinerár) tieto verše predstavujú rozuzlenie, v ktorom sa čitateľ dozvedá o šťastnom vykonaní obety Bohu a návrate domov.

Táto časť nepatrí priamo k deju, ale je rekapituláciou a potvrdením prisľúbení z 12,1-3; 13,14-17 a 15,1-6. Začína prisahou Boha na seba samého (v takejto podobe sa nachádza už len v Ex 32,13).

Tu začínajú genealógie, ktoré pokračujú v kap. 24. V. 20b je úvodom do genealógie Milky, ktorá má osem synov (v. 21-22). Milka sa spomína ako manželka Abrahámovho brata Nachora práve v genealógii, ktorou Abrahámov cyklus začína, a tak spolu s touto tvorí inklúziu. Verš 24a je podobne úvodom do genealógie Reumy, vedľajšej ženy Abraháma, ktorej štyria synovia sú vymenovaní vo v. 24b. Tieto ženy z hľadiska odovzdávania prisľúbení a ich naplnenia nezohrali nijakú dôležitú úlohu.

Koncentrická štruktúra

Do tradičného spôsobu rozprávania opísaného v predchádzajúcich odsekoch autor zabudoval koncentrickú štruktúru:

Úvod (1a)	Narácia
1. Boží príkaz <i>Obetuj mi svojho syna</i> (1b-2)	Monológ
2. Odchod v nasledujúce ráno (3)	Narácia
3. Tretí deň na upätí hory (4-5)	Dialóg
4. Výstup na horu (6-8)	Dialóg
5. Príprava na obetu (9-10)	Narácia
6. Anjel zakazuje obetovať (11-18) – klimax narácie	Monológ
Epilóg: Návrat do Bér-ševa (19)	Narácia

Prvá a šiesta scéna sú Božie monológy, ktoré začínajú oslovením Abraháma, pokračujú Abrahámovou odpoveďou „tu som“ a končia Božou alebo anjelskou rečou. Tiež výskyt pojmu *jediný* (יְחִידָי) vo v. 2.12.16 sa sústredil do týchto scén. VGn 22 zaznejú naposledy Božie slová Abrahámovi (po siedmykrát), a je pozoruhodné ako jasne sa pri poslednej Božej reči Abrahámovi odrážajú prvé slová z veršov 12,1-3: „Odíď z krajiny“ v 12,1 sa týka odchod vzhľadom na minulosť Abrama; „Odíď do krajiny“ v 22,2 je odchod vo svojej perspektíve zameraný na budúcnosť (porov. kom. k 22,1-2).

Druhá a piata scéna sú narácie a zameriavajú sa na Abrahámovu prípravu pre obetu (spol. slová „drevo“, „svojho syna Izáka“, „miesto, ktoré mu označil Pán“).

Tretia a štvrtá scéna sa navzájom dopĺňajú. Sú umiestnené medzi Bér-ševou a vrcholom hory a spočívajú v dialógoch Abraháma a jeho sluhov o vykonaní zápalnej obety a medzi dvoma hlavnými protagonistami – Abrahámom a Izákom; treba si povšimnúť spoločný slovník scén. Úvod a epilóg sú jasnou naráciou. Centrálna časť pozostáva z v. 6-8 a má koncentrické usporiadanie, ohraničené vetou „šli spolu obaja“. Kruh postáv sa teda zúžil a zužuje sa aj priestor na dialóg. Nakoniec zostane hlboké ticho a iba cesta na vrch. Obet

si nesie drevo, na ktorom má byť obetovaná. Do rúk obetujúceho patria prostriedky na obetovanie: oheň a nôž (v. 6). Prinášame centrálnu výpoveď Abraháma v príbehu:

A takto išli OBAJA SPOLU.	(6b)
B „Otče môj“ „Hľa, tu som, <i>syn môj!</i> “	(7a)
„Drevo a oheň na zápalnú obeť je tu,	
C kde však je baránok na zápalnú obeť? “	(7b)
D „BOH SI HO OBSTARÁ	(8a)
C' baránka na zápalnú obeť	(8a)
B' <i>syn môj.</i> “	(8a)
A' IŠLI OBAJA SPOLU ďalej	(8b)

Celý príbeh tak poukazuje nie iba na vieru a ochotu Abraháma obetovať svojho syna, ale je svedectvom toho, ako sa Boh postará. Príbeh je tak naratívna forma vyznania viery v Boha, ktorý sa postará o svojho vyvoleného.

Obetovanie syna a ľudské obety na SBV

Požiadavka obetovať syna stavia otázku prinášania ľudských obiet. Vyko pávky vo fenickom chráme bohyně Tanit v Kartágu pod vedením L. E. Stagera priniesli na svetlo množstvo urien s pozostatkami detí. Ak sa tieto nálezy spoja s nápismi na náhrobných kameňoch, nájdených pri pozostatkoch detí, tak je možné s istotou tvrdiť, že vo fenickej kultúre sa robili sluby, ktorých obsahom bolo obetovanie detí, a tieto sluby sa aj plnili. K podobným záverom prišli aj archeológovia pri štúdiu fenických pozostatkov na Sicílii, Sardínii a Cypre. Z tohto možno uzatvoriť, že Feničania, severní susedia Izraela, poznali a praktizovali ľudské obety. Štúdiom egyptských reliéfov tiež ukazuje, že v Egypte sa príležitostne vykonávali ľudské obety. Podľa 2 Kr 3,27 moabský kráľ obetoval svojho prvorođeného syna ako extrémny prostriedok na záchranu mesta a Sefarvaimci, pravdepodobne obyvatelia Sýrie, obetovali deti (2 Kr 17,31). Na základe týchto a iných údajov, ktoré zhromaždil P. Mosca, sa dnešní biblisti zhodujú v názore, že okolité národy prinášali aj ľudské obety (Mosca 1975). Podľa biblických textov aj v Izraeli bolo známe prinášanie ľudských obiet. Tento zvyk, spojený s kultom Molocha, ostro odsúdili proroci (Jer 32,35) a deuteronomistickí redaktori (2 Kr 23,10). Z toho vyplýva, že prinášanie ľudských obiet bolo v čase prorokov chápané ako idolatria. No vo Svätom písme sa nachádzajú niektoré state, v ktorých Boh Izraela priamo žiada prinesenie ľudskej obety (kap. 22; Ex 22,30) alebo je tento zvyk morálne prijateľný (Jefteho sľub a obetovanie dcéry, Sdc 11). Prítomnosť týchto textov v SZ naznačuje, že aspoň za určitých podmienok a v určitých obdobiach bolo prinášanie ľudských obiet prijateľné. Z tohto pohľadu mohol byť jeden z významov kap. 22 etiologic-

ký. Zabránenie Abrahámovi obetovať syna Bohu bolo naratívnym vysvetlením, prečo sa na zápalnú obeť majú prinášať radšej zvieratá, a nie človek. V tomto zmysle možno vysvetlovať aj Mich 6,6-8.

Aplikácia

Aplikácia pre potreby teológie a v pastorácie.

Teologicko-pastoračná aplikácia

NZ využíva tento príbeh na porozumenie obety jediného Božieho Syna (porov. Jn 1,14). Raná Cirkev tiež chápala obeť Izáka ako prototyp obety Krista. Tak ako je Izák prvorođený a milovaný syn, tak je aj Kristus. Ako si Izák nesie drevo na obetovanie, tak je aj Kristus zavesený na drevo kríža. Ako je Izák zachránený vierou, tak aj Kristus. A ako baránok je nakoniec obetovaný namiesto Izáka, Kristus, duchovný baránok, je obetovaný za svet (porov. patr. kom.).

Boh neočakáva od Abraháma niečo, čo by Boh sám nechcel urobiť. Boh skúša Ježiša, aby sa ukázala jeho vernosť. Ježiš dôveroval vóli Boha, dôveroval, že Boh nájde spôsob, aby bol verný svojim prísľubom i v smrti. A Boh potvrdil svoju vernosť vo vzkriesení Ježiša z mŕtvych. Je vhodné spomenúť niekoľko citácií z NZ: *A pretože sám prešiel skúškou utrpenia, môže pomáhať tým, ktorí sú skúšaní.* (Hebr 2,18); *Skúška, ktorá na vás dolieha je iba ľudská. A Boh je verný. On vás nedovolí skúšať nad vaše sily, ale so skúškou dá aj schopnosť, aby ste mohli vydržať.* (1 Kor 10,13)

Text o obetovaní Izáka je dojímavým textom formujúcim schopnosť veriaceho človeka dúfať v Boha a dôverovať mu aj v najkrajnejších životných situáciách. Vzťah otca a syna je tu vykreslený v plnej dráme rodičovskej lásky. Preto požiadavka Boha od Abraháma je nad jeho ľudské sily. Text kap. 22 vykresľuje Abraháma v plnosti jeho ľudskej ušľachtlosti, ale aj oddanosti Bohu. Ťažko si je čo i len predstaviť vnútornú drámu patriarchu Abraháma, ktorý sa má zrieknuť svojho jediného syna, ktorého nadovšetko miloval (porov. patr. kom. k 22,13).

Keď zostávame v príbehu iba na ľudskej rovine, Boh sa nám môže javiť ako tvrdý a krvilačný. Tento príbeh je však vrcholom stretnutia Abraháma s Bohom. Abrahám sa počas života so svojím prísľúbeným synom Izákom učí chápať, že Boží prísľub nezávisí iba od Izáka, ale že aj za Izákom je Boh. Tento príbeh prerušuje bezprostrednosť vzťahu otca k synovi, aby začal platiť aj tu jediný vzťah, ktorý uzavrel Boh s Abrahámom. Abrahám po tejto skúške opäť získava svojho syna, ale na inom podklade, Boh mu ho opäť nanovo daroval. Medzi ľuďmi niet opravdivého vzťahu, ak nejde cez Boha. Medzi otcom a synom bude po návrate z vrchu Morja navonok všetko ako predtým, a predsa je všetko nové, pretože Boha spoznali v konečnom dôsledku ako prostredníka medzi sebou. Príbeh o obetovaní Izáka stavia Boha do stredu veľmi úzkeho rodinného vzťahu, kde je Boh hodný úplnej lásky (porov. Dt 6,5).

Obetovanie Izáka

Liturgická aplikácia

Opis obetovania Izáka sa v liturgii číta na veľkonočnú vigíliu, na Druhú pôstnu nedeľu roku B ako aj v štvrtok 13. týždňa v nepárnych rokoch Cezročného obdobia. Veľkonočná vigília približuje toto čítanie s cieľom vyzdvihnúť Abrahámovu vieru a dať ju za príklad veriacim, ktorí slávia najhlavnejšie tajomstvá dejín spásy. Tieto tajomstvá predpokladajú práve vieru človeka.¹⁴⁰

Čítanie o obetovaní Izáka má krstný ráz, pripravuje nás na prijatie nového života z krstného prameňa smrti a zmŕtvychvstania Ježiša Krista. Rim 6,3-11 hovorí, že krst je smrťou hriechu a začiatkom nového života v Kristovi.

Obetovanie Izáka sa preberá aj na Druhú pôstnu nedeľu v kombinácii s evanjeliom o premenení Pána (Mk 9,2-10). Text o premenení Pána je vlastne sprievodcom veriacich v ich snahe o vystúpenie do Jeruzalema. Obetovanie Izáka tu má podporný význam.

Prvá eucharistická modlitba spomína obetovanie Izáka v súvislosti s eucharistickou obetou: *Ako si milo prijal... žertvu nášho praotca Abraháma...*

140V rabínskej tradícii sa podávala teória tzv. štyroch nocí: ide o prvú noc stvorenia sveta, druhú noc zjavenia Abrahámovi a Sáře, obetovania syna Izáka, tretiu noc záchrany izraelských prvorođených a štvrtá noc bude na konci sveta.